

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկան 6 ռուբլի:
Նախնական համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:
Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Redaction „Mschak“.
Տէլեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացը կիրակի և առն օրերին):
Խմբագրութիւնը ընդունում է ամեն լեզուով:
Խմբագրութիւնների համար վճարում են
խմբագրանիւր բառին 2 կոպեկ:
Տէլեֆոն № 253.

ԲԱՑՎԱԾ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՎԱԾ 1900 ԹՎԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(28-րդ ՏԱՐԻ)

ԴՐԱՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՄՇԱԿԸ, ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԲՐԱՄԱՐՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒՄ. Մշակի տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եոթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ. և մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:
ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պետք է վճարեն տարեկան 6 դոլար. Արտասահմանային բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի:

ՄՇԱԿԻՆ՝ գրվել կարելի է ԽՐԱՎԱՆԱԿԱՆ (Բաղադրական և Բարձրագույն փողոցների անկիւն):
Կարողութեան ուրիշ քաղաքներից ՄՇԱԿԻՆ՝ գրվելու համար, և առհասարակ նամակների և ծրարների ուղարկելու, պետք է զիմիկ հետևել հասցեի. ТИФЛИСЪ, Редакция „МШАКЪ“, իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Redaction du journal arménien „MSCHAK“.

Խմբագրութիւնները ընդունում են բոլոր լեզուներով:

Ա. Պ. Ա. Ռ. Ի. Կ. Բ. Ա. Ժ. Ա. Ն. Ո. Ր. Դ. Ա. Գ. Ր. Ո. Թ. Ի. Ե. Ը. Ն. Դ. Ո. Ի. Ն. Վ. Ո. Ի. Մ.

ԲՈՎԱՆՔԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներ պետք է ձեռնարկեն. Ներքին ՏՅՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հայոց ներկայացուցիչները Բագուում. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱԳԻՆ ՏՅՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. Հեռագրեր. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակներ Պարսկից:

ՆՐԱ ՊԵՏԻ ԵՒ ՁԵՆՆԱՐԿՆԵՐ

Մեր հարեան Պարսկաստանում եւրոպական մրցութիւնը սկսում է նոր-նոր նուաճումներ կատարել: Գերմանիան, որ աշխարհիս բոլոր ծայրերում ընդարձակել է իր առևտուրը, առանց ուշադրութեան չէ թողնել Արաբիաստանը: Նա կարողացել է նպաստաւոր դաշնագիր կապել և իր երկրի արդիւնագործութեան առարկաների մուտքը դիւրացնել Պարսկաստանի մէջ: Երկու երկրների մէջ սկսվել է ապրանքների կանոնաւոր փոխանակութիւն, որ օրինք օր մեծանում է և մրցութեան նոր ապարէզ է բացում գերմանական արդիւնագործութեան համար: Պարսկաս-

տանը 1897 թվին արտահանել է դէպի Գերմանիա 773,000 մարկ և անցել 1898 թվին 1,376,000 մարկ արժուութեան ապրանքների, իսկ ստացել է այդ երկու տարում Գերմանիայից 747,000 մարկ արժուութեան ապրանքներ: Գերմանիան դեռ աւելի ստանում է, քան տալիս Պարսկաստանին, բայց իր ստացածները այնպիսի ապրանքներ են, որ մեծ գին ունեն եւրոպական վաճառանոցում թէ՛ հում և անմշակ գրութեան մէջ և թէ՛ մշակված ու բարեփոխված ձևով:

Ցաւալի է, որ Ռուսաստանի և մասնաւորապէս Կովկասի մեր առևտրականները մինչև այժմ շատ փոքր դեր են խաղում Պարսկաստանի արդիւնագործութեան և առևտրի ապարէզում: Մեր հարեան երկրը բնական կերպով պէտք է աւելի հակվել դէպի մեզ, բայց նախաձեռնութեան պակասութիւնը և կանոնաւոր յարաբերութիւնների կազմակերպութեան մեր անընդունակութիւնը յետ են մղում մեզինք մի արդիւնաւետ ապարէզ, որ փոխադարձ օգուտներ կարող էր տալ երկու դրացի

ՆԵՐՔԻՆ ՏՅՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մեր դարը վերջանում է, և ամեն տեղ շտապում են գումարել այն ամենը, ինչ տուցե այդ հարկաբանայ շրջանը կհասնի: Պահպանողականութիւնը, իսկ այդ ապարէզները այնքան բազմաթիւ են, որ հազիւ թէ կարելի լինի մի առ մի լինել նրանց, ուր մնաց հաւաքել այն ամենը, ինչ կը գրվի նրանց մասին: Պարսկում

միլիոնից աւելի, սակայն կան և այնպիսիները, որոնց լինել օրական տաս հազարից չէ անցնում: Իսկ շարժաթղթերը կան, որոնք մինչև իսկ 2000 օրինակով կտրող են իրանց գոյութիւնը պահպանել: Բայց այդ գէպում ի հարկէ շարժաթղթերի խմբագրութիւնը այն ընդունված ծախսերը չունի, որոնց ենթակա են միւս խոշոր լրագրիւնները: Խմբագիրը և գանձապահ է, և նամակագրութիւնները է անում դրսի հետ: Այդպիսի թերթեր Պարսկում, ի հարկէ, շատ հազուադէպ են: Սակայն թէ վերջիններ միջին թիւը, ամեն օրվայ լրագրիւնների համար կը լինի 50 հազար, իսկ ամսագրիւնների և շարժաթղթերի համար 15 հազար ստացող:

Սակայն պարբերական մամուլի այս ահագին բանակից միայն մի քանիսը ազդեցիկ և այսպէս աւանդելով դեր են խաղում Քրանսիական քաղաքական—հասարակական կեանքում: Դրանք գոյութիւն ունեցող Քրանսիական քաղաքական կուսակցութիւնների ամեն մէկի զրկաւոր օրգաններն են: Եւրոպական միակողմանական օրգանները «Autorité», պահպանողականները—«Temps», «Journal des Débats», կղերականները—«La Croix», արժասականները «Aurore», «Le Radicale», ընկերակցականները «La Petite République»: Բայց կան մի քանի լրագրիւններ, որոնք ամեն ըայրախոխին գոռում են, թէ իրանք առաջադէմ հասարակական են և մի և նոյն ժամանակ դարձում են յօգուտ կղերական—միակողմանական կուսակցութեան, օր. «Le Petit Jour-

նալ» կը հրատարակվի «Un Siècle» վերջապետ մի դիրք, որի մէջ պատմված կը լինեն XIX դարի արդիւնները գիտութեան, փիլիսոփայութեան, գրականութեան ապարէզներում: «Речь. Вѣд.» լրագիրը ծանօթացնում է մեզ այդ գրքի այն բաժնի հետ, որ վերաբերվում է գրականութեան և ուրի հեղինակն է յայտնի կրտսեր Ռիւնեմիլեր: Դա մի շատ հետաքրքրական պատկեր է և մենք կարելի ենք համարում բերել մի քանի գծեր այդ պատկերին:

Դարի սկզբում արեղը Քրանսիական գրականութիւնն էր, որ պաշտում էր կեղծ-կլասիկական ուղղութիւնը, այդ պատճառով էլ անհիշելի անաբան մի բան էր, որ նիւթ և ոճ վերցնում էր հին կլասիկական ժամանակներից: Նրան տապալում է հիստորիայի գրականութիւնը, որի մշակողներն էին անգլիկացիները և գերմանացիները: Կլասիկական լուծը թօթափելուց յետոյ, գրականութիւնը մոտենում է բոժանախոսական շրջանի մէջ: Բոժանախոսը զարգանում է մասնաւորապէս Գերմանիայում: Նրան ողորդող միջին դարերն են, այսինքն փոխանակ հեթանոս կլասիկական ժամանակների, մարդիկ իդէալներ են որոնում քրիստոնէութեան մէջ: Այդ պարտքը ամենաանոթը գծերից մէկն այն է, որ բանաստեղծները իրանց անձնական տպաւորութիւններն ու զգացմունքներն են երգում: Զարգանում է լրագրական բանաստեղծութիւնը, իրեն անհատական-անձնական զգացմունքները արտայայտող մի ձև: Բայց այդ ուղղութիւնն էլ տեղի է տալիս նա ս. ու ռ. արվածին, որ ծագում է 1840 և 1855 թվականներ մէջ և որ ընդունում է այն դասականութիւնը, թէ պէտք է պատկերացնել ըսական ռուսականութեանը նրան և հետացնելով այն սխալները, որոնք կապված են անբնականութեան հետ: Այդ ուղղութիւնը ընդհարվեց մի այլ ուղղութեան հետ, որ ասում էր բարոյետու արուեստի համար: Հայոց գրականութեան մէջ էլ եղել են վեճեր այս ուղղութեան մասին և նրան այժմ էլ գովաբանում և իդէալացնում է թիւրքահայ գրողներից մէկը, որ Պարսկում ամսագիր է հրատարակում: «Ար-եստը արուեստի համար» նշանաբանը երկար և տաք վիճաբանութիւններ է մտցրել և ուսուց գրականութեան մէջ: Հարկաւոր է իմանալ, թէ ինչ է նրա էությունը:

Արուեստի նպատակը միայն արուեստը համարելով և այդպիսով դնելով արուեստի ծառայողներին, ջրմերի դրութեան մէջ, այս թէօրիւն վերադարձնում էր նկարչին և գրողին այն բացառիկ դիրքը, որ տալիս էր նրան բոժանախոսը, իսկ նստաւորիկը շայտաւում:

Այդ երկու թերթերը, ինչպէս իսկապէս և միւս քաղաքական լրագրիւնները, ունեն իրանց յատուկ ոճը, տեմպերամենտը, հայեցական խօսքերը, ստեղծ ու կեղծիւն յատուկ օյնադրութիւնները:

Այս «Intransigent»-ի խմբագիր Ռօշֆօրը, նրա ոճը—ուժեղ, հայեցական, պամփլետիստ, սրախօս... պարագայ Դիւմուեն—կրկար նախադասութիւններ, կարճ միտք, զրպարտիչ խօսքեր, ուրիշը ընտանեկան կեանքը չօչափող և այդ բոլորը հակահիշակական idée—fix-ով: Այս և Կլեմանսօն («Aurore»-ի խմբագիրը)—կարճ, ազդու, միշտ բոլոր միջոցներով խրատ կարողացող և միշտ մի տեսակ հեղուկութեամբ: Այս Փօրեսը (Petite République)—կարճ, զգացված, առանց խաթելու անձնաւորութիւններ, բայց մտաւոր նրանց արարքները, ի հաւատով դէպի ապագան և համազգաց, որ նրան կարողում է ամբողջ առաջադէմ Սրօպան:

Կարելի է համարձակ ասել, որ Քրանսիական ամենաօրինաւ մամուլը իր անսամանութեամբ մի տեսակ բարոյապէս սնանկացած գրութեան մէջ է գտնվում: Բայց այն էլ պէտք է ասել այստեղ,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱՎԱՆԵՐ ՊԱՐԻՋԻՑ

II

Եթէ համեմատենք քաղաքակրթ երկրներում գոյութիւն ունեցող պարբերական հրատարակութիւնների թիւը Քրանսիայում հրատարակված օրաթերթերի, շաբաթթերթերի և ամսագրերի հետ—կը տեսնենք որ Քրանսիան չորրորդ տեղն է բռնում Առաջին տեղը Ամերիկայի և Միացեալ-Նահանգներին է պատկանում, այնուհետև գալիս է Անգլիան, յետոյ Գերմանիան և ապա, վերջապէս, Քրանսիան: Այս չը նայելով, որ Քրանսիայում բոլոր պարբերական հրատարակութիւնների թիւը անցնում է 2 հազարից, բայց և այնպէս դեռ շատ անգամ զգացվում է այս ինչ ուղղութեան կամ մասնագիտական թերթի պակասը:

Քրանսիան, ունենալով ընդհանուր ձայնատուութեան իրաւունքները—յայտնի բան է, որ ամեն ուղղութեան, ժանանաւոր քաղաքական, ամեն կուսակցութեան լրագիր էլ պէտք է ունենայ, քանի որ քաղաքական կուսակցութեան կուր գլխաւոր միջոցը—նրա պարբերական օրգանն է: Քրանսիական լրագրի տեսակները ուղղութիւնը այնքան շատ են, որ արժէ մի քիչ կանգ առնել նրանց վրա:

Նախ՝ ամենից շատ և ամենից յաճախ դուր պատահում էք քաղաքական և սոցիալական ուղղութիւններով օրգանները: Դրանց թիւը հազարից անցնում է: Յետոյ գիտութեան բոլոր ճիւղերի օրգանները, սկսած վեճերական հիւանդութիւններով զբաղվող թերթերից և վերջացնելով գուտ ֆինանսական հարցերին նուիրված ամսագրիւններով: Սակայն դա դեռ բոլորը չէ: Կան գուտ խաղերի և ամեն տեսակ սպորտների ու նրանց ընկերութիւնների օրգանները: Բայց ընթերցողը թող չը գարծանայ, եթէ ասեմ, որ կան քաղաքական թերթեր, որոնք այնքան տարբերակ նպատակ ունեն, որ մեր—հայերիս միայն ծիծաղը կարող են յարուցանել, քանի որ մենք այնքան էլ հարուստ չենք հայերէն լրագրիւններով: Եւրոպայի կան այնպիսի անուն կրող թերթեր—«ժիւռնալներ», «շառաւիղներ», «հին լաթ ժողովուրդներ», «խոհարարներ» և այլն և այլն օրգաններ:

Բոլոր պարբերական հրատարակութիւնների համարեա կէսը դուրս է գալիս Պարիզում, և պէտք է աչքի առաջ ունենալ, որ շատ քիչ է պատահում, որ այս ինչ լրագիրը իր գոյութեան վերջ դնէ փողի պակասութեան պատճառով: ամենը ունեն իրանց ընկերայինները, իրանց յատուկ հասարակութիւններ: Իսկ ինչ վերաբերում է լրագրիւնների տարածման, պէտք է տեսլ, որ շատ տարբեր թւեր են նրանք ներկայացնում: Կան քաղաքական գոյն կրող լրագրիւններ, որոնք ամեն օր հրատարակվում են թւով մէկ

էր լայն նրանց: Քեթրիան թոյլ էր տալիս, որ նկարիչը կամ գրողը ընդունէ ամբողջ վերաբերման ասելի հպարտ և անմատչելի դիրքը և փակվի մաշկ միայնութեան մէջ: Այդ ուղղութեան կողմնակիցները ձգտում էին առանձնացնել արուեստը բարոյականութիւնից, հետեւելով ինչպէս՝ նրանք էին հաստատում, բնութեան օրինակին, որ բարոյականութեան մասին հոգ չէ տանում:

Բայց դա ինչ բնութիւն էր, որին պէտք էր նմանվել: Ի հարկէ ոչ արտաքին բնութիւնը, գոնէ դրամատիկական հեղինակի և վիպագրորի համար բնութիւնը—մարդկային կեանքն է. իսկ այդ կեանքի մէջ մարդիկ միմեանց հետ այնպիսի առնչութիւն, յարակցութիւն չեն կարող ունենալ, որ կապված չը լինի բարոյականութեան հետ: Այս անափաստական գրականութեան մէջ մտնում են անգլիական, ռուսաց և անգլոսաքսական վէպերը: Դրանց ազդեցութեամբ գրականութիւնը ազատվեց այն կապերից, որ գրել է արուեստը արուեստի համար թէօրիան: Անգլիացի հեղինակները, որոնք ազդել են ֆրանսիացիներին վրա այդ ուղղութեամբ, են Իրիկենս, Էլիտ, Կարէլլ, Ջոն Ստիւարտ Միլլ, Բեռնար և Օրիենտ, իսկ անգլոսաքսական հոգու ներկայացուցիչները եղին Կոքսը և Բիլլերը: Երբեք էր նրանց հոգին:

Նորվեգիացիները, ռուսները, անգլիացիները (մասնաւորապէս Եպիսկոպոսի դպրոցի Գերմանները) աշխատում էին կատարել ոչ միայն գեղարուեստական գործ, այլ և մարդկային գործ, օգտակար և բարոյական գործ:

Սա է հիւսիսային գրականութեան այն ոգին, որ թէև բովանակում երկիրներում համարվում է գրել գեղարուեստի ոգին՝ ճշգրտ, բայց, այնուամենայնիւ, առաջ է դնում, որովհետև ջլուտ է, թարմ, հիւսիսային և կենսունակութեան բոլոր նշաններն ունի ու արդէն ցոյց է տալիս թէ ինչ պիտի լինի գրականութեան ճանապարհը այսուհետև:

XIX դարը գրականական տեսակետից էլ ազդեցութիւններ էր դարձնում: Տապալելով կրօնականութիւնը, գրական աշխարհը սկսեց ոգևորութեան ազդեցութիւնը որոնել ոչ թէ Յունաստանի կամ Հռոմի պատմութեան մէջ, այլ իւրաքանչիւր ազգութեան հեռավոր անանցած ժամանակների մէջ: Գրականութիւնը ազդեցութեամբ իւրաքանչիւր ազգ իր գոյնը տուեց գեղարուեստին:

Նրա գրականութիւնը նրա խղճմանըն էր: Այս պատճառով այն բոլոր առաքելութիւնները, որոնք պահանջում էին անգլիական և գերմանական բանաստեղծներից, առաջինը այն չէր, որ պէտք է լաւ գրել և լաւ մտածել, այլ այն, որ պէտք է գրել գերմանական կամ անգլոսաքսական ձևով: Գրականութիւնը իտալիայում շատ նպաստեց իտալական միութեան ստեղծելուն. օտարերկրացի տիրապետութեան ժամանակ նա պահպանում էր այն, ինչը կարելի է անուանել իտալական հոգու համարախոսութիւն: Կարելի է և՛ ասել, որ կարելի է հաստատել, որ մեր դարի երկրորդ կէտի, օրինակ, գրականութիւնը անստորադաս ստեղծեց անգլիական գրական ազգութիւն: Երկրորդը ինչպէս լինեց, նորվեգիացիներին և դանիացիներին թուում էր, ի հարկէ, թէ եւրոպական գրականութիւնը, ինչի նա գերմանական թէ ֆրանսիական, անգլիական թէ իտալական, կատարելապէս չէ

արտայայտում իրանց հոգու մէջ շարժվող անհոգիական գեղեցիկները: Դրանք և Բիլլերըստի ունեին ասելու մի այնպիսի բան, որը, ինչպէս նրանց թուում էր, չէր ասել Իրիկենսը կամ Փոթ-Ջանդը: Նրանք կռակեցին ասելու այդ. նրանք ասացին և նրանց հայրենակիցները ճանաչեցին իրանց չնորհիւ այն ձևը, որի մէջ ձուլվեցան Կոքսի և Բիլլերստի մտքերը: Մի և նոյնը, Բիլլերստի կարծիքով, կարելի է ասել և ռուսաց գրականութեան ու ռուս ազգայնութեան մասին. առաջինը անհոգիական կարելի է ասել և անգլիացիները, որ այս կողմից Պետրոս Մեծը և Եկատերինները Ռուսաստանի համար ասելի բան չեն արել, ըստ Տոլստոյի և Կոստոմարովի:

Սաղոններ կան թէ գրականութեան այդ ազդեցական դրոշմը առաջացնում է այն բանը, որ ազգայնական հանձնարքը սկսում են տիրել իրանց երկիրներէից դուրս էլ: Օրինակ, մի ժամանակ Եւրոպան բայթոնիզմի հոգ ազդեցութեան տակ էր, իսկ այժմ նոյնպիսի ոյժով ծանրացած են նրա վաղեմի գրականութիւնը, որ ստեղծականութիւնը:

Բիլլերստի համաձայն չէ այդ գոչականութիւնների հետ: Ազգայնական գաղափարները ոչնչացնելը նրա կարծիքով, գրականութեան ջնդնում կը լինէր: Նա ընդունում է, որ գրականութեան ազդեցութիւնը, ծանրանալով ազգային ինքնազգիտականութեան ազդեցութեան, մի և նոյն ժամանակ նպաստում է գաղափարաւորութիւնների մէջ շրջան գործող գաղափարների նմանեցման. նա կասկածում է որ Եւրոպայի մի ծայրից մինչև միւսը հաստատվելի մի և նոյն ընդհանուր գաղափարները, բայց միայն այն պայմանով, որ այդ գաղափարների արտայայտութեան ձևերը փոխվեն համաձայն բովանակողի, միջնադարի, ցեղի ոգու, կամ, ասելի որոշ ասած, ազգայնութեան ոգու համաձայն:

Ի վերջոյ ֆրանսիացի գրողը արձանագրում է և այն ուղղութիւնը, որ մեր դարավերջում մտնում է գեղարուեստի մէջ: Դա այն է, որ գրողները այժմ ներք ընտրում են հասարակական հարցերից: Այժմեան ժամանակ գրողը, որքան էլ անկախ դիրք զբաղեցնէ, որքան էլ գրականութիւնը անգործ ու խառն լինի, չէ կարող առանձնանալ կեանքից, հասարակական կարծիքից: Վերաբերվել հպարտ արհամարհանքով և գրել միայն ընտրականների համար: Այլապիսի գրողին կը պատժէ ոչ միայն ընթերցողների անտարբերութիւնը, այլ և այն, որ նա ինքը կը գաղա, թէ որքան անպարտ չէ իր ջանքերը և անգործ է իր գրականը: Հասարակական հարցեր մշակող գեղարուեստը ապագայի գրականութիւնն է և նրա ընթացքը միանգամայն յաղթական կը լինի, եթէ այդ ուղղութեամբ գործողների մէջ անկելի մեծ տաղանդ, կեանքը լաւ հասկանալու մեծ ընդունակութիւններ երևան գան:

ՀԱՅՈՒՆ ԵՆԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ԲԱԳԻՌՈՒՄ

Գեղեցիկների 1-ին խումբը ներկայացրեց անգլիական անգամ հայերէն լեզուով, բայց համաբնական դասարկ թատերում, «Հայուհի» կոմ. 5 գործողութեամբ, 4 պատկերով, հեղինակութիւն Վե. Վալդէնի, թարգմանութիւն Ամբրանի: Սրբէն մի լայն անգամ նկատողութեան առնված տեղի երևոյթի բացատրութեան մէջ շատերը գոհնում են այն ենթադրութեամբ, թէ ներքող տալ ամենօրեայ լրագրից, կարողանում են մասնաւորապէս Ֆրանսիական ամսագրից, կամ այսպէս կոչված «Տանդիսներ» (Revus): Մինչև յայտնի աստիճան նրանք կարող են գոհացնել ֆրանսիացու մտաւոր պահանջները: Ֆրանսիական ինտելիգենցիան բոլորովին ուրիշ գոյն, ուրիշ ոգի է կրում, ըստ թէ, զինուղ, գերմանական և ասելի ևս ռուսաց ինտելիգենցիա դասակարգը: Ֆրանսիացու նախադասութիւնը, յաղիսականութիւնը, ուրիշին ոգևորելը, ամբողջ աշխարհը իրենցով զբաղեցնելը, ճշմարտութեան իրողութիւնը հոգը յարուցանելը անտարակաւնի է: Բայց նա իբրև շուտ ոգևորվող, շուտ էլ ընկնում է, մոռանում է այն, ինչին դեռ երկէր երկրպագում էր: Հէնց այս է պատճառը, որ ֆրանսիական ամսագրիցները, բացի 2—3-ից, չեն ունենում իրանց կանոնադր ծրագրիցները թէ ներքի և թէ գաղափարների վերաբերմամբ: Ֆրանսիական ամսագրիցները միմեանց հետ մըշտական մրցողութեան մէջ են. ամեն մէկը վազում է նորի, բարձրագոյն, առջը շրջանից երկրորդի ետևից, լինի դա գրական, լինի թատերական կամ փիլիսոփայական հարցերում: Բայց նորի ետևից շատ վազելով նա կիսատ է թողնում նախնիները հարցերը, առաջինը կարգին, առաջինը լրջօրէն նրանց մշակելու և ուսումնասիրելու: Յայտնի բան է, որ ֆրանսիական մասնուղը, ասելի դրան որ և է ասել, ֆրանսիական հասարակական կեանքի ճիշդ անդրադարձումն է:

Կայացումները լինում են ցերեկում և երբեք վերջանալով. Թատրիկի արտաձև և անճշտութեամբով ինքնուրույն, դրամիկը կը փոխվի: Չարմանալին այն է, որ մի և նոյն պատճառը չէ ազդում նոյն ցերեկի մէջ գեղեցիկում ռուսաց բնավ յաճախողների թուր վրա: Նրան հոյ հասարակութիւնը արտաուրուր նուրբ և ընթաց արարելից է թաղկացած, և այդ պատճառով նոյն իսկ բարձր գեղարուեստական գոյարճութեան համար անհնարին է մի բանի ժամ անցկացնել ցերեկում, որը իսկապէս մի ընդարձակ վրանածն դահլիճ է, որ հնարաւոր է եղել մինչև օրս թէ գրամատիքական և թէ օպերային ներկայացումներ տալ նոյն իսկ հաշակաւոր արտիստների մասնակցութեամբ: Խօսք չը կայ, որ շատ ցանկալի է գեղեցիկ թատրոն. բայց եթէ չը կայ, որքանի վերանում է և արուեստի կարիքը, մինչև որ գոյութիւն կունենայ այդ տեսակ թատրոն: Որովհետև, կարող է երևակայել, հայ հասարակութիւնը կարող է միայն ճարտարագիտական շինութեան մէջ ներկայացումներն նայել: Բայց մենք ճանաչում ենք այդ հասարակութիւնը. նա բազմաթիւ քրոնիկաբար դատարկ է թողնել թատրոնը նոյն իսկ Աղաթանի խաղի ժամանակ: Թատրոնը, եթէ կուզէք, մի տեսակ պարզ չափ է մի հասարակութեան պահանջների և ճանաչելի գեղեցիկի աստիճանի համար: Իսկ միջոցները, որպիսի կենտրոն էլ վերցնէք, սկսած փորձերից մինչև ամենամեծը, կը տեսնէք, որ համաժամաբար շատ ջանք թէլ հասարակութիւն է հետաքրքրված նրանով, և որ մեծամասնութեան համար այդ արուեստը գոյութիւն էլ չունի, ինչպէս և միւս արուեստները: Այդ կողմից նմուշ կարելի է համարել Իրիկենսը: Թուում էր թէ հետաքրքրվողների թուր կողմից Բագուն պիտի բացառվէր կապէլէր, որովհետև այժմ նրանում է գտնվում Անգլիկական հայ ինտելիգենցիայի համարեա մեծամասնութիւնը: Բայց դուրս է գալիս, որ կարող է գոյութիւն ունենալ և ինտելիգենցիան ամբողջ իր պահանջների և հակութիւնների կողմից ոչնչով չը տարբերվող սովորական ամբողջից:

Իսկական կուլտուրական հոսանքների բացակայութիւնը միշտ զգալի է եղել հայ հասարակութիւնների կեանքի մէջ. խնդիր մենակ թատրոնը չէ: Ահա հասարակ մեր իւրաքանչիւր սովորական հասարակութեան կեանքը ճշգրտ օրգանութիւն է գործում իր անբովանդակութեամբ: Դէպի ինտրոնը նկատվող վերաբերմունքը այդ անբովանդակութեան թոյլ արտայայտութիւններից մէկն է միայն, ինչպէս նկատելի ենք մի քանի անգամ: Պաշտօնականութիւնը հայրի թէ երբ և իցէ մի տեղ աղ արեւելի կեղծ և զուտ արտաքին բնաւորութիւն ստացած լինի, որքան մեղանում: Կարելի է ասել, որ ընդհանուր համար, բացառութեամբ փորձիկ լամբերի, նա ամբողջովին կայանում է միայն առօրեայ ապրուստի մեծի մէջ, առանց մի որ և իցէ լուստար, որ գծի: Անս ինչում է խնդիր, ասա ինչն է պատճառը...

Ներկայացրած պիէսան, «Հայուհի», որի վերջնապիւր այնքան անախտ է հնչում հայերէն, առանձին տեսակի երկ է և խիստ զանազանվում է սովորական պիէսներից. դա զուտ գիւղական դրամա է. ներկայացրած է ֆրանսիական գիւղը իր ներքին և երբեք վերջանալով:

Սակայն այդ հասարակական կեանքը միշտ շարժողութեան մէջ է և բացի այդ նա օրից օր պահանջներ է հրապարակ հանում—ուրեմի կատաղականապէս պէտք է երևան գալին և նոր ձգտումներ, նոր պահանջներ, նոր մղումներ: Ֆրանսիական ինտելիգենցիայի մէջ Բարեբաղդ դարձաւ, այդ երկուքը արդէն նկատելի է և բուսական չէ: Պահանջ կայ, ասում ենք, ազնիւ և անաչառ պարբերական ամսուր, անաւանդ ամենօրեայ լրագրիցներ, որովհետև որքան էլ ամսագրերը իր ընթերցանող գեղարուեստի օրաթերթից, բայց և այնպէս ամենօրեայ լրագրի նշանակութիւնը ուրիշ է. նա ասելի ներքողեական դեր է խաղում, ասելի արագ է գործում: Այս անաչառ պահանջը այժմ սկսված է արդէն իրագործվել. թուտ ամսագրի ասելի ևս մտքերով հրապարակում գտնված աղբակոյտը—միջոց կը տալ երիտասարդ սերունդին մեծ ծաւալով ու լայն հոսանքով գործել:

Ֆրանսիական արդի երիտասարդութիւնը ձեռնարկել է արդէն պարբերական ամսուրի հրապարակութեամբ: Նա սկսել է ամբողջ շարք հրատարակութիւնների—էժան և մատուր, բայց մի և նոյն ժամանակ և առողջ ու օգտակար գրքեր այնպիսիների համար, որոնք մտաւոր զարգացման պահանջ ունեն, որոնց գիտակցութեան զարգացումը մի անհրաժեշտութիւն է դարձել այդ ինտելիգենցիայի համար:

Իբրև արձագանք նոր պահանջների երիտասարդութիւնը (առ այժմ Պարիզում) հաստատե

սիական գիւղը իր ներքին և արտաքին անաւանայտութիւններով, և այս հանգամանքի մէջ էլ կայանում է ներկայացման անաղիքի զոռարութիւնը մի օտար, անաւանդ հայկական բնի վրա: Հեղինակը նորը գծերով նկարագրել է և եւրոպական գիւղի իրիշական ու բացասական կողմերը մի արտադարձ միմեանի շուրջ, որը պարունակում է բարձր հոսանքիտարական գաղափար, և որը սակայն հասարակութեան մեծամասնութեան համար, դժբաղդարար, մնում է անհասկանալի: Հեղինակը ցոյց է տալիս, որ նահապետական, պարզ գիւղում ոչ սակաւ գորութեամբ եռում են նոյն կրքերը, ինչպէս ասելի մեծ հասարակութիւնների մէջ, որ այստեղ ևս ներթական գրական տարբերութիւնը ստեղծում է ոչ սակաւ ճանդղ և արհեստական յարաբերութիւններ: Գէպի թոյլը, անօգնական և անպաշտպանը, օժանդակելու անհաւով մի այլ բացասական ֆակտոր—անհասարակութիւնը: Այս ամենագլխաւորն է՝ այդ կողմ և անմարդասէր յարաբերութիւնը հազուադէպ չէ, և տանջում ու հայածում է բնաւորութիւններ, որոնք իշխաւորութեան ջողի տակ ունեն վեհ և բարդ զգացումներ և ամբողջ գլխով բարձր են իրանց արհամարհող չրթապատողներից: Այս այդպիսով տեղի երկուքը ծայրահեղ տարբերական գրութիւններ է առաջ բերում:

Ինչպէս ասացինք, պիէսայի սիւսետը վերին աստիճանի արտադարձ է: Եթէ ևս թեր ունենայի, անսխիտ և չար մարդիք, միթէ մի բոսէ կը մնայի ձեր մէջ—պատասխանում է կոմեդիայի հերոսահին իրան վերադարձնելիս և արհեստագիտներին, որոնք կապկածում են, թէ նա կանաք է, թէ երբ ունի թագաւոր, և բուն պահանջում են ցոյց տալ այդ թէ երբ: Բայց ամբողջ խնդիրը նրանումն է, որ պիէսայի ամբողջ տպաւորութիւնը աղող խաղից է կախված, իսկ դա մեր բնի միջոցներով անհնարին է: Օրինակ, պիէսայի մէջ մի գեղեցիկ տեսարան—գիւղական բայր, թողնում էր կարրիկատուրայի պատկերութիւն: Պարիզում, ասում են, այդ տեսարանը կատարում է մի ամբողջ բայետային խումբ:

Հերոսահին գեղեցիկատար տ. Մեկիքան թէլ որոշ շափով կարողացաւ պաշտպանել հետաքրքրութիւնը դէպի տիպը, բայց ճաղկատար (ճաղկաւն) բարդ բնաւորութեան բանաստեղծական և ընթաց գծերը չը կարողացաւ արտայայտել. իսկ գրիմը միանգամայն սխալ էր. նա ասելի գնահատ. նման էր, ըստ թէ ֆրանսիական գեղեցիկ: Օրիորդ Վարդուհին պատառ Վիվիէի դերում, մի տիպի, որը դիտմամբ պահպանում է հասարակութեան անհասարակութիւնը իր կախարդ լինելու մասին, գոհացնում էր: Բացառութեամբ փորձիկ լամբերի, նա ամբողջովին կայանում է միայն առօրեայ ապրուստի մեծի մէջ, առանց մի որ և իցէ լուստար, որ գծի: Անս ինչում է խնդիր, ասա ինչն է պատճառը...

Երբեք արձագանք նոր պահանջների երիտասարդութիւնը (առ այժմ Պարիզում) հաստատե

որ ու ծանօթ է Գերմանիայի, Անգլիայի և Ամերիայի պարբերական: Ժամանակ հետ, իսկոյն և եթ կը նկատէ, որ մի ինչ-որ ընդհանուր ոգի, մի ինչ որ բոլորին էլ յատուկ բացասական յատկութիւններ կան—այն է բնկաւ, կաշառակեցութիւն, գրպարտութիւն, բամբասանք, մտքի անանկութիւն, լաւանդանութիւն և այլ երկերի յատկութիւններ, բայց մի և նոյն ժամանակ ներգործական դեր տիրող կատարական վրա և իրանց օրգանի ներթական կատարելապէս ապահովութիւն:

Այս դա զարմանալի չէ, եթէ ասելի առաջ ունենանք, որ եւրոպական մասուրը, ինչպէս հասարակական կեանքի և միւս գործունեքը զուտ կապիտալիստական կազմակերպութիւն են կրում: Ներկայ ֆրանսիական, ինչպէս և միւս քաղաքականութիւնների և անպէտք յօդուածների, անձնական կարծիքների, փողոցային վէպերի, պատմութիւնների և բարայի խաղերի Պա գործարանն է, որ պէտք է ամեն օր արդիւնաբերէ մի ապարանք, և որը պէտք է շատով ծախվի: Այս հարկէ, եթէ մի արդիւնաբերական գործարան հարաւարում է իր բանուորներին, լրագրական գործարանը, իբրև կապիտալիստական արդիւնք, պէտք է, բացի այդ, ամեն օր թունաւորէ հասարակութեան խաղ մտքերը, ըմբռնէ նրա զգացմունքը, քաղաքական գործունեութեան անսովոր շատացնէ: Սակայն այն, ինչ չէ կա-

Խճբանդիբ' ԱԼԷՔՍԱՆԴԻՐ ԳԱԼԱՆԹԱՐ
ՀԲԱՆԿԱՆՈՐԱԿԻՆԵՐ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆՆԱՆ
ԻՍՏԱԶԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱՆԼԵԱՆ

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

(საქართველოს მთავრობის განცხადება)

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

საქართველოს მთავრობის განცხადება

ВЕСТНИКЪ ВИНОВЪЛІА

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛЪ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1900 Г. (9-й годъ изданія).

журналъ выходитъ подъ редакціей ВАСИЛІА ТАИРОВА, безъ предварительной цензуры, ежемѣсячными иллюстрированными книжками въ четыре печатныхъ листа, по самой обширной программѣ и при постоянномъ сотрудничествѣ выдающихся иностранныхъ и русскихъ ученыхъ и специалистовъ.

„ВѢСТНИКЪ ВИНОВЪЛІА“ рекомендованъ Учеными Комитетами Министерства Народнаго Просвѣщенія и Министерства Государственныхъ Имуществъ. Кромѣ того, ему присуждены: 1) дипломъ перваго разряда—на Всероссийской промышленной и художественной выставкѣ 1896 года въ Нижнемъ-Новгородѣ, 2) почетный дипломъ—на Международной выставкѣ плододовства, винодѣлія и огородничества 1894 года въ С.-Петербургѣ, 3) почетный дипломъ—на Выставкѣ плододовства и садоводства Новороссійскаго края 1898 года въ Одессѣ, и 4) серебряная медаль—на Международной промышленной, художественной и научной выставкѣ 1895 года въ Бордо.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА съ пересылкою и доставкою: На полгода—3 р. 50 к., за границу—4 руб. На годъ 6 р., за границу—7 р.

Имѣется ОГРАНИЧЕННОЕ количество полныхъ экземпляровъ журнала за 1892, 1893, 1894, 1895, 1897, 1898 и 1899 гг. ЦѢНА за годъ для лицъ, подписавшихся на „Вѣстникъ“ 1900 года до 1-го числа наступающаго января: 1892 г.—6 р. 1893 г.—3 р. 50 к., 1894 г.—3 р. 50 к., 1895 г.—4 р., 50 к., 1896 г. (полные экземпляры распроданы), 1897 г.—5 р. 50 к., 1898 г.—5 р. 50 к. и 1899 г. 6 р. Цѣны показаны съ пересылкою; безъ доставки—на 50 к. дешевле, а за границу—на 1 р. дороже. Съ 1-го января 1900 г. цѣны на будущіе экземпляры журнала будутъ повышены.

АДРЕСЪ редакціи журнала „Вѣстникъ Винодѣлія“: Одесса, Канатная, № 13. 2—3

М. 89509

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1900 ГОДЪ НА ДВА ИЗДАНІА:

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА

„НОВОСТИ ДНЯ“

Съ портретами государственныхъ и общественныхъ дѣятелей.

ВОСЕМНАДЦАТЫЙ ГОДЪ ИЗДАНІА.

Газета отводитъ на своихъ столбцахъ мѣсто всему выдающемуся въ русской и заграничной жизни, отмѣчая событія въ возможной полнотѣ и въ яркой, живой и общедоступной формѣ. Помимо обширной хроники, въ „Новости Дня“ помѣщаются ежедневно многочисленные телеграфическія сообщенія и корреспонденціи отъ собственныхъ корреспондентовъ изъ Петербурга, изъ провинціи и крупнѣйшихъ за-граничныхъ центровъ—изъ Парижа, Берлина, Лондона, Нью-Йорка и друг.

Подписная цѣна: на годъ—8 р. На шесть мѣсяцевъ—5 р., на три мѣсяца—3 р., на одинъ мѣсяць—1 р.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛЪ

„СЕМЬЯ“

ВОСМОЙ ГОДЪ ИЗДАНІА

Несмотря на свою дешевизну, журналъ „Семья“ представляетъ собою вполне изящное изданіе, въ которомъ пѣтается разнообразный интересный текстъ, масса портретовъ (иерарховъ Православной Церкви, государственныхъ и общественныхъ дѣятелей науки и искусства и т. п.) и рисунковъ, относящихся къ злобѣ дня.

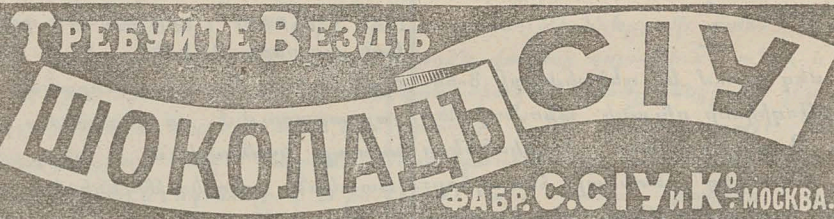
„Семья“ выходитъ по слѣдующей программѣ: 1) изящная литература: романы, повѣсти, рассказы, очерки, стихотворенія, драматическія произведенія—оригинальныя и переводныя. 2) Научныя обзорныя и критика: литературная, театральная, художественная и музыкальная. 3) Историческіе очерки и путешествія. 4) Биографіи. 5) Спортъ въ всѣхъ видахъ. 6) Изобрѣтенія, хозяйственныя свѣдѣнія, моды и смѣсь. 7) Задачи, шараша, ребусы, игры, ноты. 8) Почтовый ящикъ. 9) Снимки съ картинъ современныхъ художниковъ. 10) Иллюстраціи ко всѣмъ отдѣламъ. Портреты выдающихся дѣятелей. Рисунки, объясненія къ рисункамъ. Выпестки и пр.

По размѣрамъ своимъ и богатству содержанія „Семья“ неуступаетъ ни одному изъ дорогихъ русскихъ еженедѣльныхъ иллюстрированныхъ изданій.

Въ видѣ оцѣны, въ 1900 г. журналъ „Семья“ будетъ пользоваться по возможности исключительно женскимъ трудомъ, какъ литературнымъ, такъ и типографскимъ.

Подписная цѣна: на годъ съ доставкою 3 р. „Новости Дня“ и „Семья“ 10 р.—Адресъ: Москва, Красная ворота, с. д.

М. 35,967

36—52

„ЧЕЛВѢКЪ ЧАХУРАСНО“

Человѣкъ, который... (text about the character)

Умъ и сердце... (text about the character's mind and heart)

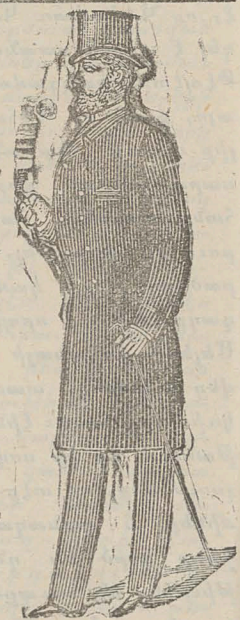
Съ... (text about the character's background)

... (text about the character's life)

... (text about the character's achievements)

... (text about the character's personality)

... (text about the character's future)

Довозомъ цензурою, Тифлисъ, 7 Декабря 1899 г

Типографія Грузинск. Т.—ва Большая Ванская ул., № 27.

М. 109486